

АРНАЛДО КОРЕА ВРЪЩАНЕ

Превод от испански: Нина Велева, 1979

chitanka.info

*Действителността е безкрайно различна
тя не се поддава на остроумните изводи на
абстрактната мисъл; не понася строгата и
точна класификация; стреми се към вечна
раздробеност, към безкрайно разнообразие.*

Ф. Достоевски
„Записки из мъртвия
дом“

Тридесет милиарда души от четири планети и девет спътника очакваха с особено нетърпение хиляда сто и четиридесетата сесия на Общото събрание на Всемирното правителство, на която предстоеше да се разискват важни въпроси: трябваше да се приеме перспективен план развитие през следващия век, щяха да бъдат представени изследователите от трите последни експедиции в Космоса, а винаги възникваха и интересни проблеми при изказванията на делегатите от различните координати. С подчертан интерес се очакваше изявлението на Плиний Катон, който се отличаваха с изключителното си красноречие и полемични схващания.

По екраните на стереотелевизорите се появи широката куполообразна зала, където заседаваше Общото събрание. Екранът-пилот я обхващаше цялата, а секторният показваше в едър план, с повече или по-малко подробности — по желание на зрителя, кое да е място от помещението. В минутите преди откриването на сесията зрителите насочваха селектора към някой делегат или делегатка и дори можеха да чуят техните разговори. Жените отделяха по-специално внимание на облеклото на делегатките.

Сесията бе открита в точно определената част от секундата и веднага започнаха дебатите по най-различни въпроси, отнасящи се до управлението на вселената. По време на почивките сред отделните групички делегати можеше да се долови с какво голямо нетърпение очакваха появата на Плиний Катон. Това нетърпение се предаде по същия начин и на останалата част от човечеството. А когато Плиний се появи на подиума и погледна към светлинното табло, което показваше

броя на зрителите и тяхното местонахождение, той разбра, че е в центъра на вниманието на всички мислещи същества на вселената.

Плиний беше облечен в скромна фосфоресцираща туника в преливащи се тонове. Темето му имаше матов отблясък — белег за мъжка небрежност, за разлика от някои делегати, които грижливо лъскаха плешивите си глави със субрадиоактивни вещества, за да постигнат по този начин красиви отражения с цветовете на дъгата и с различни дължини на вълната.

— Хомо Сапиенс! — възкликна Плиний, обръщайки се, както беше прието, към всички. — Изправени сме пред една ужасна алтернатива, която трябва да разрешим, преди да е утвърден планът за следващия век. Алтернативата, за която говоря, се свежда до няколко елементарни въпроса: накъде отиваме, докъде ще ни доведе нашият неразумен начин на развитие? Открай време всички ние сме рожби на околната среда, а и тя е наша рожба. Първоначално околната среда ни променяше постепенно чрез процеса на адаптация, на който се подчиняват задължително всички живи същества, съгласно стария закон „който не се приспособява към средата, загива“; но освен това човекът в своето развитие също успява да измени околната среда, първо с убежищата си срещу стихииите, после с овладяването на селскостопанската дейност, а по-късно със създаването на машините, та дори и с промените в климата и т.н. В резултат на всичко това с течение на годините направихме живота толкова лек, физическите усилия толкова безполезни, станахме така защитени от стихииите, че се превърнахме в огромен мозък, носен от едно хилаво тяло, което е застрашено от изчезване и ще изчезне, ако не поемем друг път на развитие. — Ораторът направи кратка пауза и закрачи нервно насамнатам.

— Днес нашите деца използват личните транспортни ракети почти непрекъснато и краката им видимо се атрофират. Същото става и с ръцете. Статистиките сочат, че нашите крайници са с 23,7 процента по-слаби, отколкото преди 700 години.

При жените изчезнаха всички белези на гърдите от преди хиляда години поради атрофия, дължаща се на неупотреба. А сега, с новоизобретената изкуствена матка, имаме основание да мислим, че след хиляда или две хиляди и петстотин години те ще загубят способността си да раждат деца. Този ужасен апарат, за който става

дума, прави възможно оплождането на поставената в него женска зародишна клетка от предварително избран по пол сперматозоид. Така нареченото „дете“ на тази двойка притежава почти всички качества, желани от „родителите“, като освен това им спестява неудобствата на бременността и раждането.

Плиний Катон остро критикува в продължение на няколко метрични часа основните и най-характерни страни на съвременния живот. Накрая направи предложението за „великия план“, с който да се промени ходът на човешкото развитие.

— Ето защо за следващите хиляда години предлагам едно развитие към миналото! — развълнуван шепот се понесе из залата, из четирите планети и деветте спътника. Когато най-последно се въдвори тишина, Плиний продължи да обяснява с подробности своя замисъл.

След това според програмата бе обявена почивка, за да се организира дискусия по предложението, което Плиний току-що бе направил по такъв блестящ начин. Думата бе дадена на Ксесторний Ксестор, известен философ, създател на някои от фундаменталните клонове на модерната философия.

— *Усъвършенствуването на разума винаги е било същност на човешкото развитие.* В определен момент човекът се е отделил от животните, понеже започнал да си служи с оръдия на труда. Тези оръдия на труда са му позволили да разшири възможностите си за действие, което, от своя страна, създадо нови отношения и възможности за усъвършенствуване на разума. Оттогава това явление се повтаря при всеки нов напредък на човечеството. Заедно с овладяването на научните принципи, които управляват природата, човекът променя околната среда, за да подобри условията на живот. Тази промяна на околната среда от джунглата към модерния град неминуемо предизвиква измененията, за които Плиний говори толкова красноречиво. — Ксесторний говореше с приглушен глас на философ.

— Да. Вярно е, че в определен момент човекът и машината образуват едно неделимо, жизнено необходимо цяло. Без машините световите, които обитаваме, едва ли биха изхранили и една десета част от съществуващото население. Нещо повече: чрез машините ние се освободихме от редица неприятни задължения, които преди поглъщаха голяма част от времето ни. Защо да се отказваме от тях, след като сме овладели енергията и по този начин винаги можем да имаме машините

на наше разположение? Вечно ще ни служат фабриките, където от най-разпространените елементи, като въглерод, водород и кислород, се синтезират въглехидратите, протеините и витамините, които ни хранят. Безсмислено е да унищожим всичко това, за да получаваме същите хранителни вещества от техните древни естествени източници! — Ксесторний беше в стихията си.

— Плиний нарече, „ужасно“ изобретението на института „Д-р Верненмундер“, което несъмнено е истинска революция! Благодарение на изкуствената матка можем да избираме идеалната яйцеклетка и идеалния сперматозоид, съдържащ онези хромозоми на родителите, чиито качества са най-добри, и в една строго контролирана по отношение на киселинност, температура и т.н. среда да осигурим най-благоприятни условия за развитието на плода. Резултатите са просто чудесни. Това е голяма победа на науката! Трябва ли да ни плаши възможността нашите деца да се раждат свършени?

С овладяването на енергията нашето съществуване е гарантирано; земята, по която вървим, въздухът, водата, атомите, които образуват материята, са наши неизчерпаеми енергийни източници.

Касае се в случая да вземем решение по въпроса: Води ли ни към гибел усъвършенствуването на нашия разум? За мен отговорът е: не! — Като завърши с тези думи, Ксестор бързо излетя към мястото си в залата.

Беше ред да вземе думата някой защитник на направеното предложение, посочен от неговия автор. Плиний се спря на големия микробиолог Сатурний Паладий, млад мъж с елегантна осанка, облечен също като него в семпла златиста туника и който също се качи на трибуната на ораторите със собствените си крака.

— Не споделям мнението на нашия велик Ксесторний. Усъвършенствуването на разума е следствие, а не същност на нашето развитие. Истинската същност е възпроизводството и запазването на вида, еднаква за всички живи същества. За да оцелее непрекъснато увеличаващото се човечество, ние трябваше да овладеем производството, а то бе възможно само чрез все по-широкото познаване на законите, които управляват вселената. Първите оръдия на труда, за които говори Ксесторний, бяха оръжията. За по-лесно набавяне на храна или за защита. Чрез тях човекът доби по-голяма възможност за действие, те му позволиха да просъществува, да се

множи по-лесно и да усъвършенствува разума си. След това първо стъпало, преодолявано от човека години наред, идват други, които го довеждат до това, което е днес; но в основата си механизмът е същият.

Историческият опит е показал, че развитието на един животински вид води винаги до голяма специализация, която обаче предизвиква неговата гибел при най-малката промяна в околната среда поради неспособността му да се приспособи към новите условия. Ксесторний смята, че човекът, като господар на околната среда, понеже владее енергията, не е засегнат от закона, който унищожи в древността трилобитите, амонитите и големите влечуги. Но това усъвършенствуване може да ни доведе до един вид гибел, която да не е непременно физическата смърт, а да се изразява в загуба на основните атрибути, характерни за човека! — Паладий изрече тези думи след дълга пауза и с твърд глас, с цел аудиторията да схване добре думите му.

— Днес нашите деца още от самото си раждане са подложени на всевъзможни изследвания върху способностите и интелекта им. Щом се уточни на коя област от познанието трябва да се посветят, овладяването на всичко, свързано с нея, им отнема почти целия живот. Малко време им остава, за да приложат някъде натрупаните знания. Това изисква една още по-голяма специализация на познанието от всеки индивид във всяка отделна област на живота, което води до страшен парадокс: с всеки изминат ден научаваме все повече за един все по-тесен клон от познанието. Ще станем едно объркано човечество, все по-умно в областта на частното и все по-невежо в областта на общото. Едно общество от автомати, които живеят и умират с единствената цел да получат знания и да разширяват този stock^[1] от знания. В кой ли момент този човек ще загуби характерните за него атрибути, за да се превърне чисто и просто в още един вид мислеща машина, различаваща се от другите само по начина на възпроизводство?

Развитието на човека е довело до прогресивната загуба на част от свойствата на неговия животински произход. Нашите сетива, нашите първични инстинкти са изчезнали в по-голямата си част. Поради това ние вече не познаваме цяла гама чувствени възприятия и не можем да разберем дали от тази загуба човешката природа обеднява или не. Човекът зависи все повече и повече от машините, които е

създал. До неотдавна тази зависимост беше непряка, т.е. машините ни служеха за превоз, правеха живота ни по-приятен и т.н. Но от известно време ние сме в пряка зависимост от някои машини, като изкуствената матка, метаболитона и т.н. Мутациите, които те неминуемо предизвикват у човека, ще ни доведат до една точка на необратимост, при която животът без тях ще бъде невъзможен. Правилно ли е това от стратегическа гледна точка? Според Ксестор, докато владеем енергията, нашето съществуване е гарантирано. Това обаче не е вярно: всички наши фабрики работят, управлявани от електронни мозъци, които ръководят производствения процес. Но ако те се повредят, фабриките ще бъдат парализирани и всемирните резерви ще се изчерпят само за няколко години. А какво освен изчерпването на енергията би могло да наруши функционирането на електронните мозъци? Големите магнитни пертурбации например. Проучванията показаха, че вероятността за извеждане от строя на съвременните електронни мозъци е едно към два милиона. Тоест подобни магнитни смущения могат да настъпят веднъж на два милиона години. И ако възникнат в настоящия момент, това ще означава края на света.

Ксестор направи условния знак, че има въпрос към оратора, и той удовлетвори молбата му.

— Велики Паладий, ти спомена метаболитона и би трябвало да обясниш защо тази опасност, за която току-що говори, се крие именно в него.

— Добре — отвърна Паладий. — Метаболитонът се използва за сега само от космонавтите при по-дълги експедиции. Това е една малка машина, захранвана с прости видове енергия, като електричество, светлина или топлина, която чрез системата от много сложни механизми възвръща на организма загубената при жизнените процеси енергия и по този начин прави излишно приемането на храна. Но, Ксестор, едно човечество, което е зависимо от този апарат в продължение на години, би загубило всичките си органи с изключение на кръвоносната система и мозъка. Ще можем ли тогава да се наричаме Хомо Сапиенс? По този начин — продължи Паладий — ние вървим интелектуално и физически към нещо, което не е човек, а някаква деформирано чудовище: животно-машина или машина-животно, но не и човек.

Залата потъна в дълбоко мълчание, докато Паладий слезе от подиума със собствените си крака и в странен контраст с лекия полет на предишния оратор, с мъка се заизкачва към мястото си.

Предложението на Плиний бе подложено на гласуване; след няколко минути резултатът стана известен, понеже гласуващите трябваше само да натиснат на телевизорите си съответните бутони за ДА или НЕ.

Предложението бе прието!

Случаят бе такъв, какъвто ви го разказахме, макар че в действителност тази съдбоносна крачка имаше много по-дълбоки корени. В спонтанното чувство — смесица от смут, изумление и паника, което този ден разтърси всички мислещи същества във вселената и което предопредели приемането на проекта — имаше нещо животинско, ирационално. Това силно и прикрито чувство не можеше да бъде предизвикано само от повече или по-малко блестящото красноречие на Плиний или Паладий, защото беше по-скоро инстинкт като онзи, който ръководи неотменно и мощно големите стада низши животни. Защото най-странното в цялата история е това, че проектът бе приет единодушно!

Пристъпи се бързо към изработване на перспективен план за връщане към миналото. Раждаемостта бе сведена до едно дете в семейство с цел броят на населението да се намалява наполовина за всяко поколение. Системно се дезактивираха синтетизиращите фабрики и се възвърна старият начин за отглеждане на растения и животни за осигуряване на храна. Едновременно с това учените се заеха със задачата да развият изгубените инстинкти и примитивни характерни белези на човека чрез различни практически способности. Скоро резултатите бяха налице. Само за двеста години бе постигнато биологическо връщане, равно на две хиляди! И така човечеството продължи своя път назад...

Старецът тъжно погледна окосмените телца на внучетата си.

— Струва ми се, че отидохме твърде далеч — изрече гласно мисълта си той.

— Деденце, разкажи ни още една приказка!...

— Още една, още една! — викаха в хор децата и весело размахваха опашчиците си.

[1] Запас (англ.) — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.